

**PARK &
GEMEENTE &
AMSTERDAMMER**

Arend Wakker
26 maart 2024

afstel
~~NIET WEL IN BEHANDELING~~
uitstel
naar afd. juridische zaken

CLASS'EX

STICHTING **HERSTEL
OOSTERPARK**

PARK & GEMEENTE & AMSTERDAMMER

Arend Wakker
26 maart 2024
afstel

uitstel
NIET

naar afd. juridische
zaken

CLASS'EX

Programma

- Geschiedenis Oosterpark tot aan 2010
- Historische bodemvervuiling
Amsterdam en het lood daarin
- Verdubbeling Oosterpark
- De actuele situatie

STICHTING **HERSTEL
OOSTERPARK**

Tijdlijn Oosterpark

- 1877** Vaststelling plan van bebouwing voor Blok IX (gronden tussen het Rijnspoorwegstation en de Linnaeusstraat) van het uitbreidingsplan van J. Kalff
- 1878-1883** Aankoop gronden voor het toekomstig Oosterpark
- 1886** Besluit gemeenteraad tot aanleg van een onderdeel van het toekomstig park
- 1886** Aanbesteding normalisatie Singelgracht tussen Muiderpoort en Rijnspoor
- 1886** Aanleg Mauritskade en 's-Gravensandestraat
- 1888** Voltooing eerste deel van het park: een vierkant grasveld met wandelweg eromheen aan de Linnaeusstraat
- 1890** Besloten prijsvraag voor het hele Oosterpark
- 1891** Besluit gemeenteraad tot aanleg van het Oosterpark naar het ontwerp van L. Springer
- 1892** Aanbesteding ophoging grond
- 1893** Voltooing ophoging, graven vijvers en start aanleg van de wegbanen, de beplanting en de gazons.
- 1893** Aanbesteding hekwerken rond het park
- 1894** Openstelling voor het publiek 1895 Aanleg toegang tot het park vanaf de Mauritskade
- 1896** Aankoop grond op de hoek van het Oosterpark en de Linnaeusstraat en toevoeging aan het park zodat het plan van aanleg van Springer voltooid werd
- 1905** Demping sloten langs de zijden van de Oude Oosterbegraafplaats met scherven en vuilnis

[overgenomen uit: Oosterpark, een Natuurhistorische verkenning, Steenhuis en Meurs, 2010]

Geschiedenis Oosterpark tot aan 2010

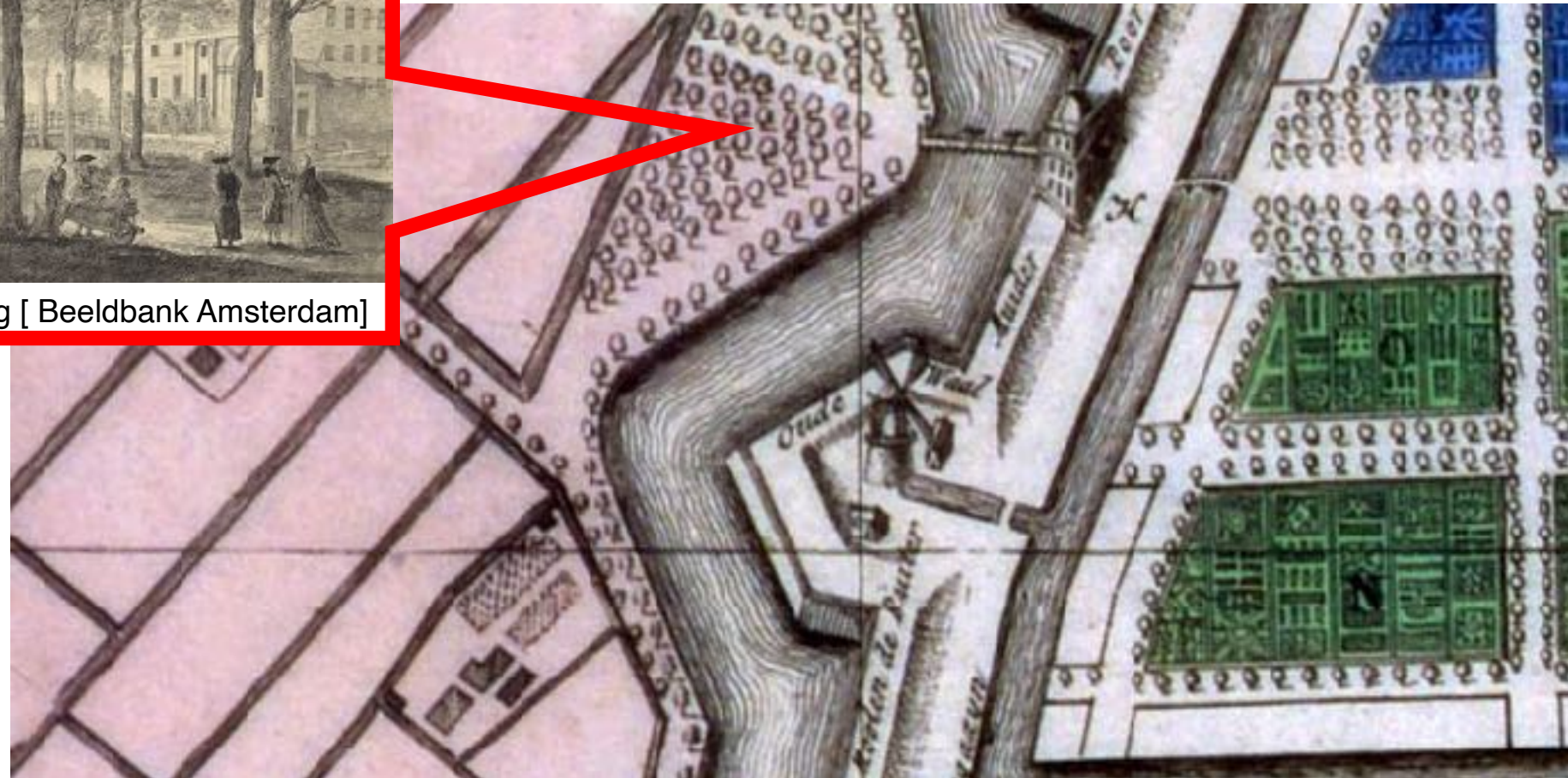

1761 Tekening door Gerrit Toorenborg [Beeldbank Amsterdam]

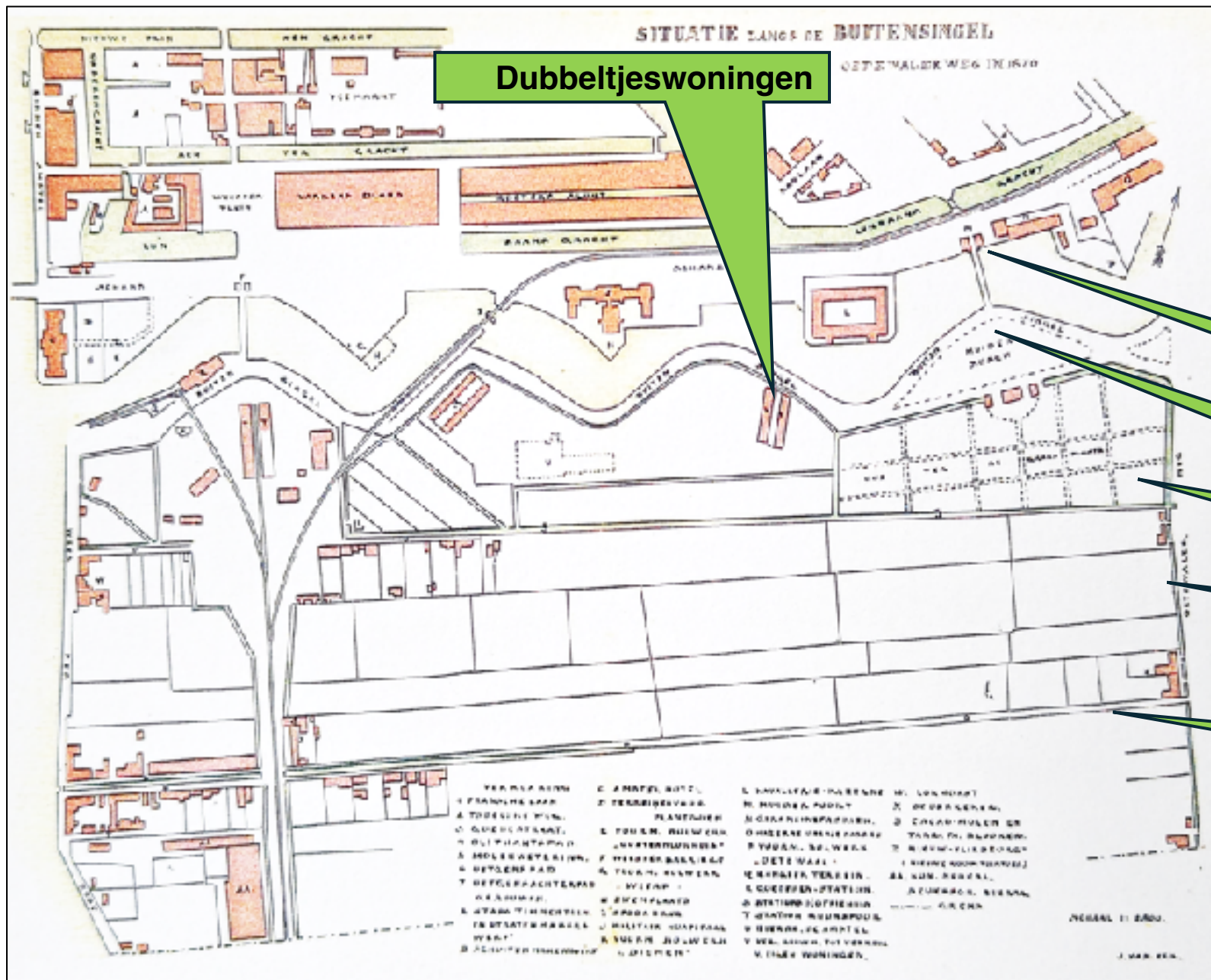
Muiderbosch

1796

**Muiderpoort en het
Muiderbosje buiten de
stadswal**

Geschiedenis Oosterpark tot aan 2010

Dubbeltjeswoningen

1870

Situatietekening langs de Buitensingel tussen de Amstel en de Oetewalerweg (nu Linnaeusstraat)

Muiderpoort

Muiderbosch

Oude Oosterbegraafplaats

Linnaeusstraat

Oosterpark (straat)

[J. van Eck, De Amsterdamse Schans & de Buitensingel, Amsterdam 1948]

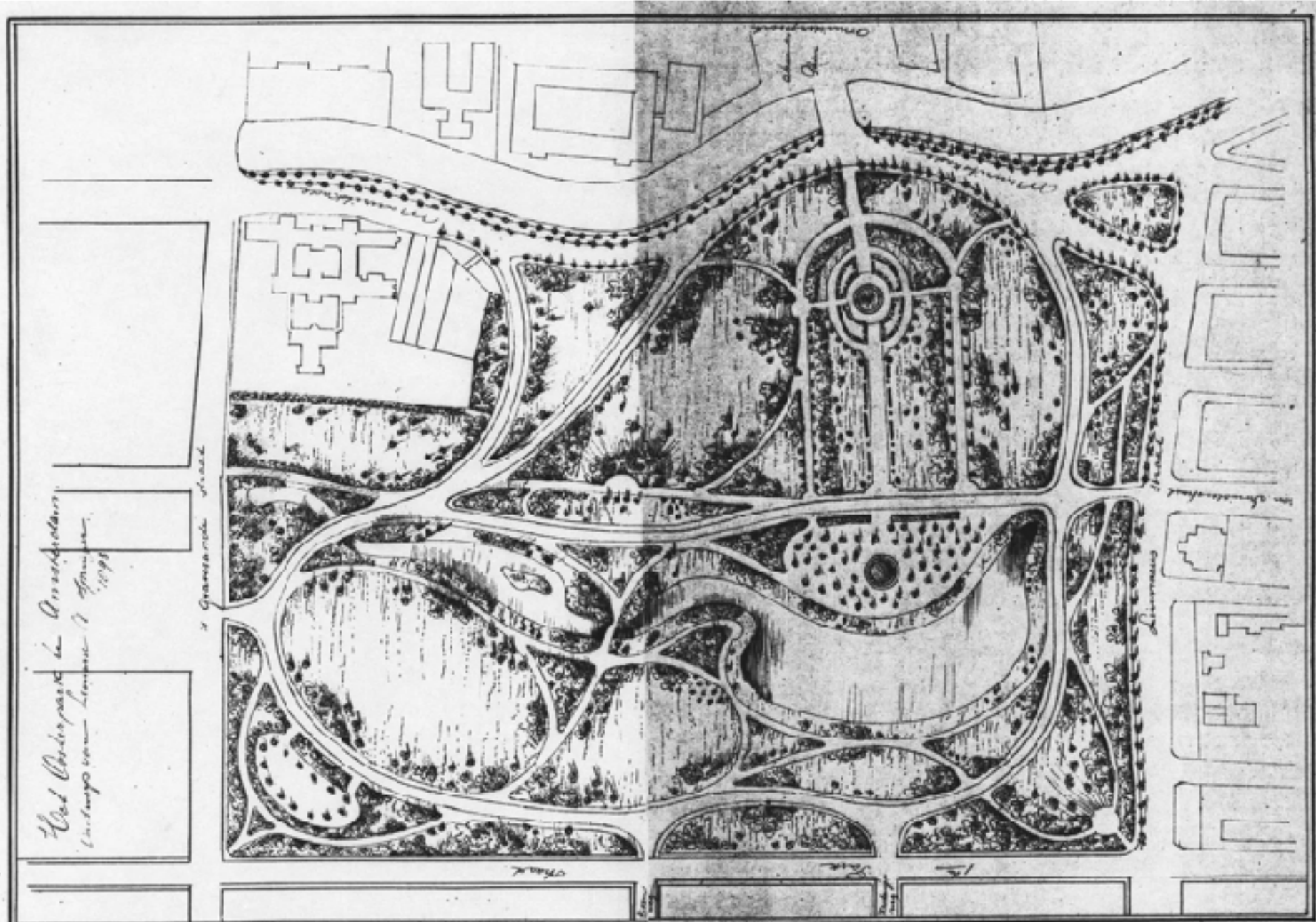
Geschiedenis Oosterpark tot aan 2010

1891

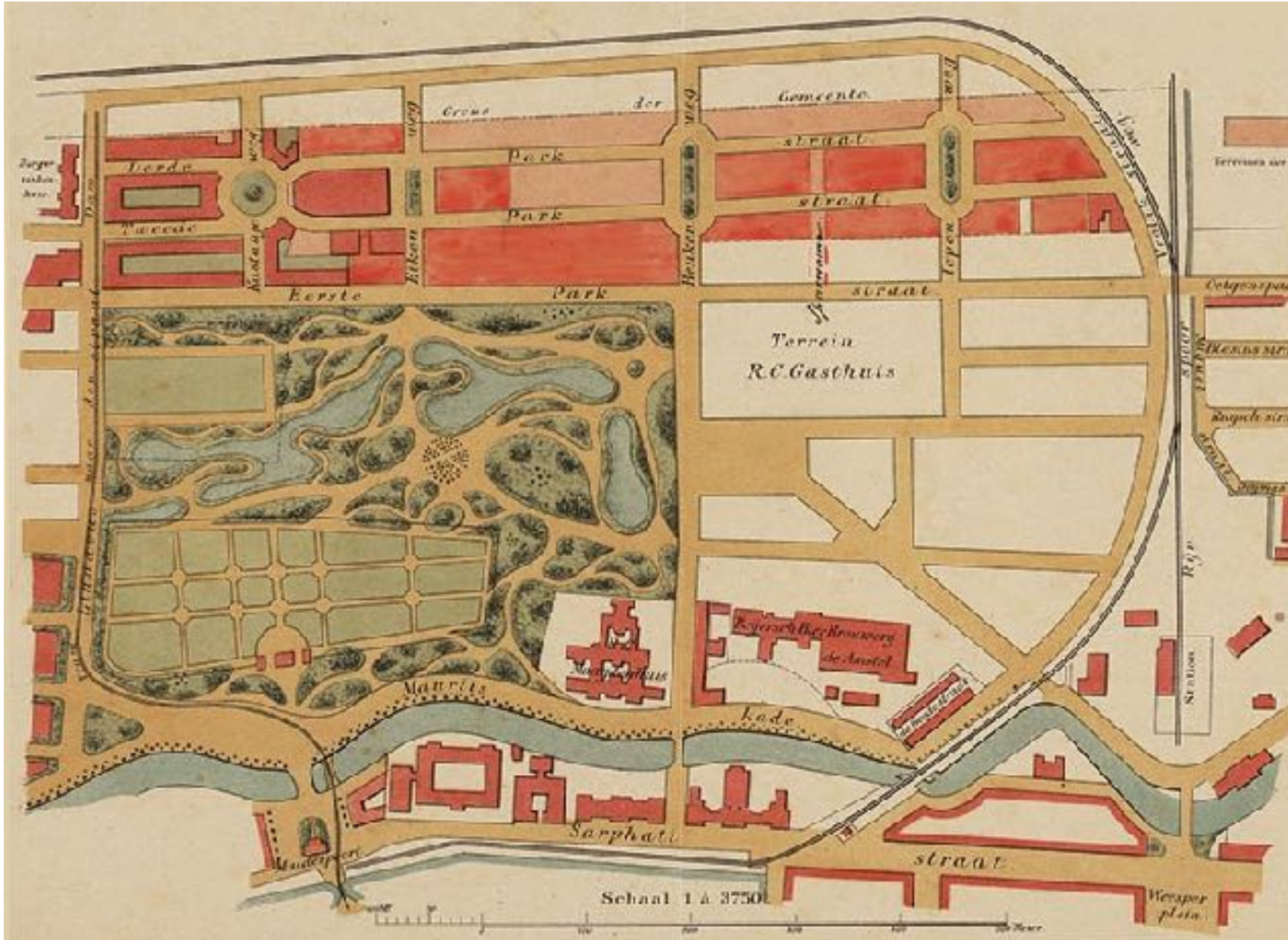
Park ontwerp
Leonard A. Springer
(1855-1940)

De nog aanwezige
begraafplaats zou
verdwijnen om plaats te
maken voor het park.

Uitgangspunten:
1-Schilderachtge ruimte
2-Illusie van ruimtelijke
onbegrensdheid door
o.a. het verbergen van
de parkbegrenzing
3-Verrassingeseffecten
door o.a. gebogen
paden

Geschiedenis Oosterpark tot aan 2010

1891

Het Oosterpark was in 1891 het eerste grote park dat door de gemeente Amsterdam werd aangelegd. Het park moest het leven in de nieuwe buurt aan de oostkant van de snel uitdijende stad wat aangenamer maken.

Een deel van het park kwam op de plek waar sinds 1866 de Oosterbegraafplaats lag. De begraafplaats werd verplaatst naar de Watergraafsmeer: de Nieuwe Oosterbegraafplaats.

Het Oosterpark werd ongeveer twaalf hectare groot.

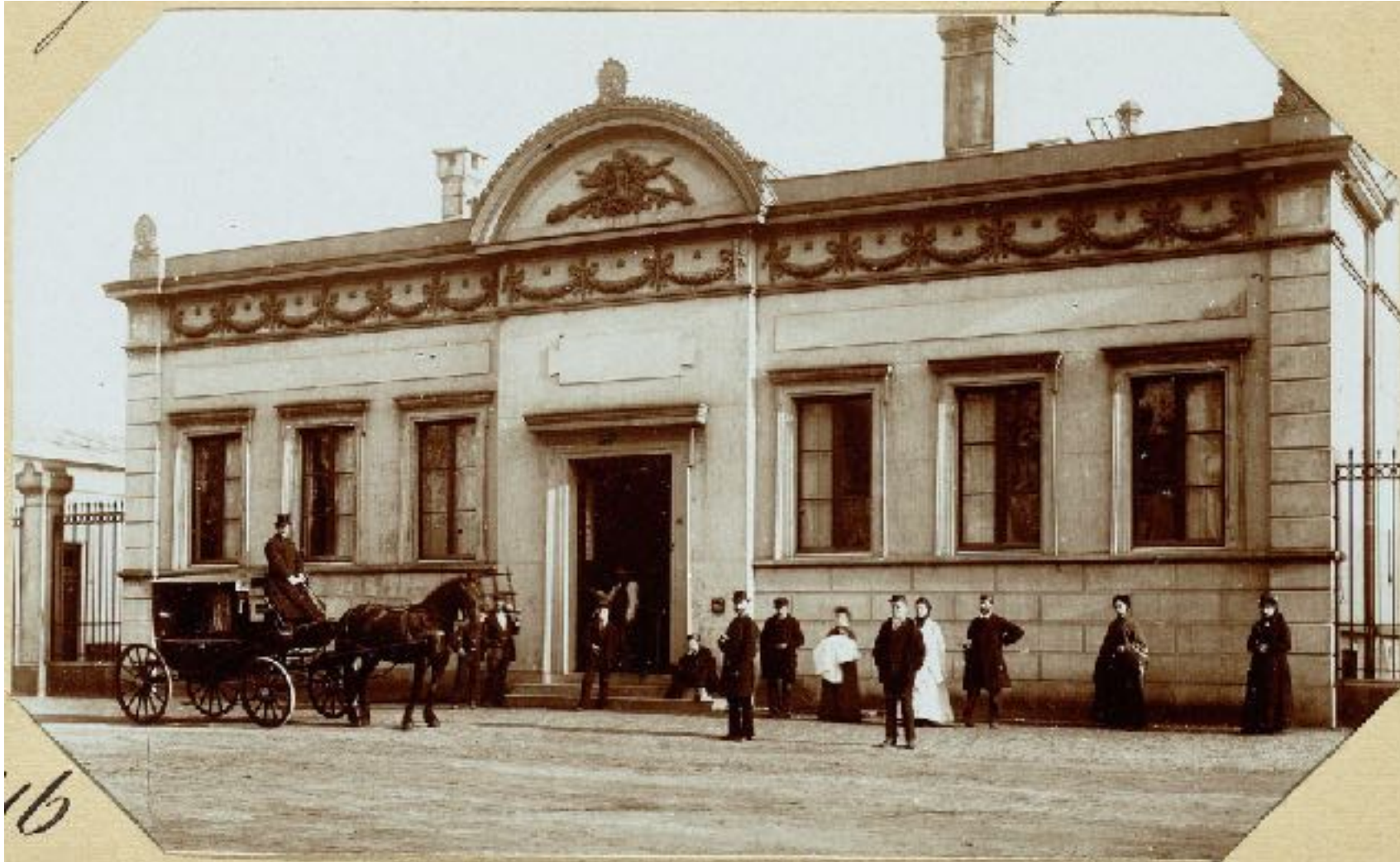
Geschiedenis Oosterpark tot aan 2010

1895

**Oude Oosterbegraafplaats.
Vanaf de Muiderpoort met brug
over de Mauritskade**

Geschiedenis Oosterpark tot aan 2010

1868 - 1894

**Het Wacht- en Ontvanglokaal
der voormalige
Oosterbegraafplaats aan het
Muiderbosch**

Geschiedenis Oosterpark tot aan 2010

1894

**Het_Muiderbosch,
foto door_Jacob_Olie
Aan de Mauritskade buiten de
Muiderpoort. Rechts
Oosterbegraafplaats**

Geschiedenis Oosterpark tot aan 2010

ca. 1912

Oosterbegraafplaats

Geschiedenis Oosterpark tot aan 2010

Tweede Openbare Luchtschool

In 1931 werd in het Oosterpark een bijzondere school gesticht. Het ging hier om een gemeentelijke openluchtschool. Het was de tweede openluchtschool die in de binnenstad van Amsterdam werd gebouwd.

[Beeldbank, Stadsarchief Amsterdam]

Geschiedenis Oosterpark tot aan 2010

1955

1886

Het Sint Elisabeth
gesticht.

Het pand van het **Elisabeth Gesticht** was in 1886 door architect Adrianus Bleijs ontworpen.

Vanaf 1960 **Huize Elisabeth** en rond 1985 **Sleep-inn**. Nu **Hotel Arena**.

Lourdesgrot

Geschiedenis Oosterpark tot aan 2010

1895

Oosterpark in aanleg,

[Stadsarchief Amsterdam]

Geschiedenis Oosterpark tot aan 2010

1892

Breitner:

‘Gezicht op het Oosterpark’.

**Gezien vanuit Oosterpark 82,
het tegenwoordige Witsenhuis**

Geschiedenis Oosterpark tot aan 2010

1909

Geschiedenis Oosterpark tot aan 2010

1910

Geschiedenis Oosterpark tot aan 2010

ca. 1950

Dit is de situatie van het park van na de oorlog.

Een deel van de Oude Oosterbegraafplaats is nog aanwezig. De laatste graven werden pas na 1955 geruimd.

Geschiedenis Oosterpark tot aan 2010

ca. 1952

Deze tekening laat de Oosterbegraafplaats zien vanuit het Tropeninstituut. De tekenaar is Frits Lensvelt. [Beeldbank, Stadsarchief Amsterdam]

Geschiedenis Oosterpark tot aan 2010

1956

De oude Oosterbegraafplaats

(Foto: H.M. Zilver-Lips)

Nu, in 1956, zijn de meeste graven vervallen en door gras en rode klaver overwoekerd.

Op 18 augustus 1955 verscheen in alle Amsterdamse kranten een zogenaamde ‘openbare kennisgeving’. Er werd bekend gemaakt dat vóór 15 november alle graven die zich nog op de oude Oosterbegraafplaats bevonden, geruimd moesten worden. Een ieder die voor die datum een ‘Acte van uitgifte van grafruimte’ kon overleggen, kon de stoffelijke resten en de grafbedekkingen (grafstenen, dekplaten etc.) naar een andere begraafplaats laten overbrengen. De ‘Oude Ooster’ lag praktisch verscholen achter het Koninklijk Instituut voor de Tropen (KIT) en: “overhuifd door beuken, eiken, dennen, kastanjes, vlieren en populieren liggen er, ..., nog een zeven à achthonderd graven”.

Tussen 1864 en 1894 vonden er op de ‘Oude Ooster’ (bijnaam van de Oosterbegraafplaats in de volksmond) 108061 personen hier hun laatste rustplaats. Een eerste ruiming had al plaatsgevonden. In 1910 waren vele graven geruimd, dit in verband met de bouw van het KIT.

Intermezzo “Ophogingsmateriaal gebruikt in het Oosterpark”

1877 Vaststelling plan van bebouwing voor Blok IX (gronden tussen het Rijnspoorwegstation en de Linnaeusstraat) van het uitbreidingsplan van J. Kalff

1878-1883 Aankoop gronden voor het toekomstig Oosterpark

1886 Besluit gemeenteraad tot aanleg van een onderdeel van het toekomstig park

1886 Aanbesteding normalisatie Singelgracht tussen Muiderpoort en Rijnspoor

1886 Aanleg Mauritskade en ‘s-Gravensandestraat

1888 Voltooing eerste deel van het park: een vierkant grasveld met wandelweg eromheen aan de Linnaeusstraat

1890 Besloten prijsvraag voor het hele Oosterpark

1891 Besluit gemeenteraad tot aanleg van het Oosterpark naar het ontwerp van L. Springer

1892 Aanbesteding ophoging grond

1893 Voltooing ophoging, graven vijvers en start aanleg van de wegbanen, de beplanting en de gazons.

1893 Aanbesteding hekwerken rond het park

1894 Openstelling voor het publiek 1895 Aanleg toegang tot het park vanaf de Mauritskade

1896 Aankoop grond op de hoek van het Oosterpark en de Linnaeusstraat en toevoeging aan het park zodat het plan van aanleg van Springer voltooid werd

1905 Demping sloten langs de zijden van de Oude Oosterbegraafplaats met scherven en vuilnis

[overgenomen uit: Oosterpark, een Natuurhistorische verkenning, Steenhuis en Meurs, 2010]

Intermezzo “Ophogingsmateriaal gebruikt in het Oosterpark”

Voor ophogingen, aanplempingen en dempingen werd van alles gebruikt dat voldoende stevig was en voldoende volume had. Voor de onderste terreinaanvulling werden vaak puinbrokken gestort, zo nodig aangevuld met vuilnis. Daarbovenop kwam een meer plastische laag van bijvoorbeeld havenbagger, afgegraven grond of zand.

Op deze manier kwamen resten van de bedrijvigheid van de oude stad en haven in de ondergrond. We noemen dit de oudstedelijke ophooglaag.

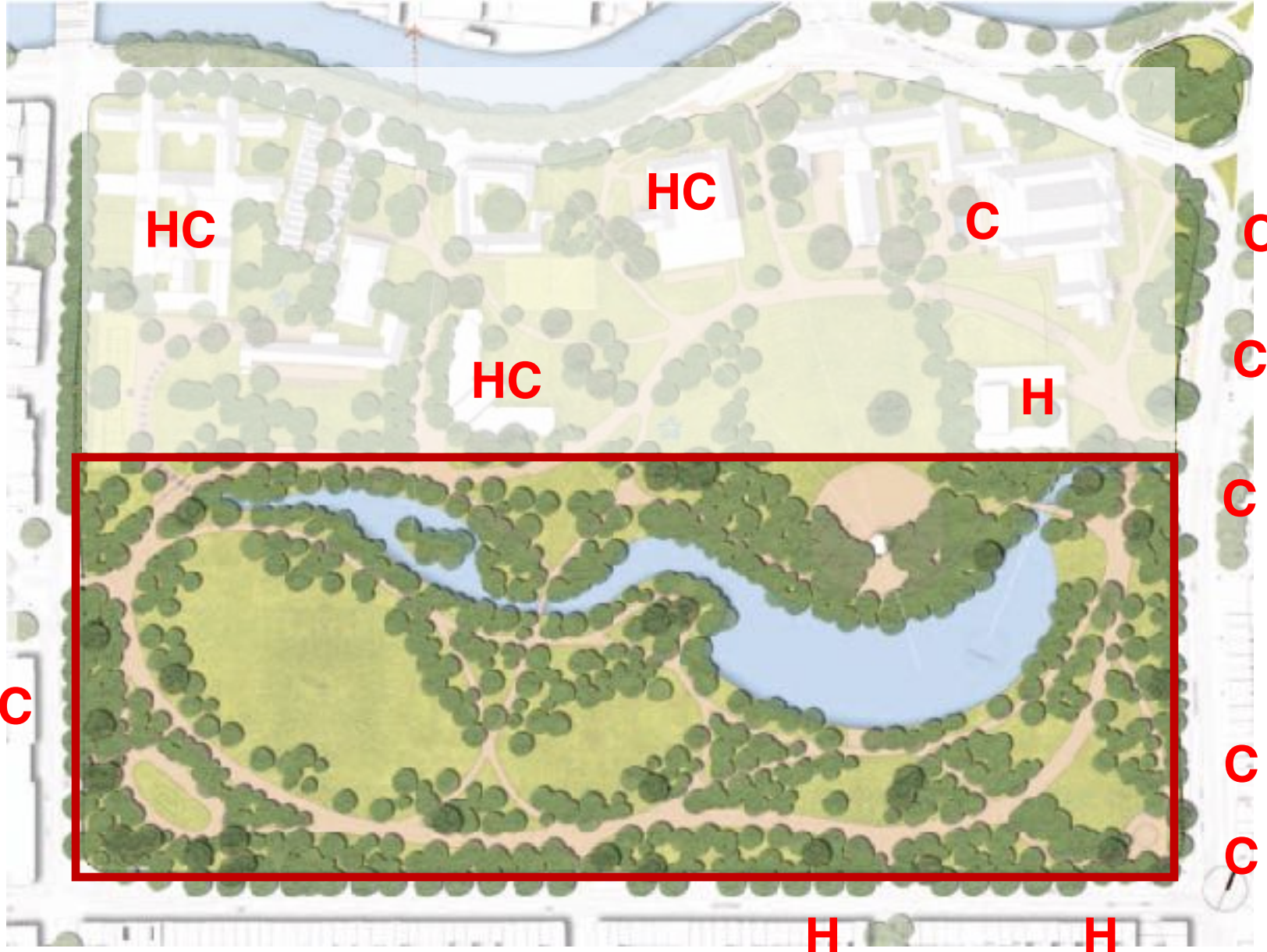
De binnenstad van Amsterdam is gebouwd op een oudstedelijke ophooglaag, die vooral verontreinigd is met zware PAK. Met name het zware metaal lood is een stof, die diffuus verspreid voorkomt. Na 1945 kan asbest bevatten

Verdubbeling Oosterpark na 2010

Luchtfoto

Verdubbeling Oosterpark na 2010

De Verdubbeling van het Oosterpark

De motivatie voor de parkrenovatie was vierledig:

- Achterstallig groenonderhoud
- Drainageproblemen
- Aansluiting (vaak nieuwe) hotels en horeca op het park
- “Aanpassing aan de nieuwe tijd”

En de verdubbeling?

- Niet in openbare ruimte
- Niet in groene ruimte
- Niet in groen bladoppervlak

Verdubbeling Oosterpark na 2010

2020

**Plan voor renovatie,
Buro Sant & Co**

Verdubbeling Oosterpark na 2010

2013

Plan voor renovatie eerste fase

Voorafgaand aan de aanbesteding en uitvoering laat de gemeente in 2012 een onderzoek naar de bodem en ondergrond doen. Het onderzoek **“Milieukundig bodem- en verhardingsonderzoek ter plaatse van het Oosterpark (Verdubbeling) te Amsterdam”** wordt in nov. 2012 ontvangen, maar geheim gehouden door de gemeente. (*)

(*) Wij verkregen het rapport via een ‘lek’.

In alle volgende, wel gepubliceerde, deelstudies over het Oosterpark ontbraken alle verwijzingen naar dit rapport.

Verdubbeling Oosterpark na 2010

2013

Plan voor renovatie eerste fase

STICHTING
**HERSTEL
OOSTERPARK**

Uit de resultaten: “De boven- en ondergrond over het hele terrein is integraal licht verontreinigd met zware metalen, PCB, PAK en minerale olie”

“Uit onderhavig onderzoek blijkt dat dat op locatie vermoedelijk sprake is van ernstige bodemverontreiniging met lood in de ondergrond, te relateren aan de stedelijke ophooglaag.”

“Uit de informatie van de opdrachtgever blijkt dat een partij grond van 1500-2000 m3 zal worden ontgraven en afgevoerd.”

“Conform het besluit bodemkwaliteit heeft de boven- en ondergrond hoofdzakelijk de kwaliteitsklasse ‘Wonen en Industrie’ en kent derhalve beperkte toepassingsmogelijkheden elders.”

“Uitzondering hierop is de sterk verontreinigde ondergrond met lood. Deze grond heeft de kwaliteitsklasse ‘Niet Toepasbaar’.”

→ **Kan niet zonder meer worden hergebruikt in de bovengrond van Groen met natuurwaarden!**

→ **Deze grond moet zorgvuldig worden teruggeplaatst of afgevoerd!**

Verdubbeling Oosterpark na 2010

2014 en 2015

Uitvoering renovatie eerste fase

De winter van 2014 op 2015 was zeer nat. De uitvoerder werkte desondanks door waardoor de kletsnatte grond onnodig werd stuk gereden.

De bergen met uitgegraven grond spoelden door elkaar en raakten vermoedelijk vermengd.

Na afloop lagen her en der stapeltjes puin in de borders die werden verzameld en afgevoerd.

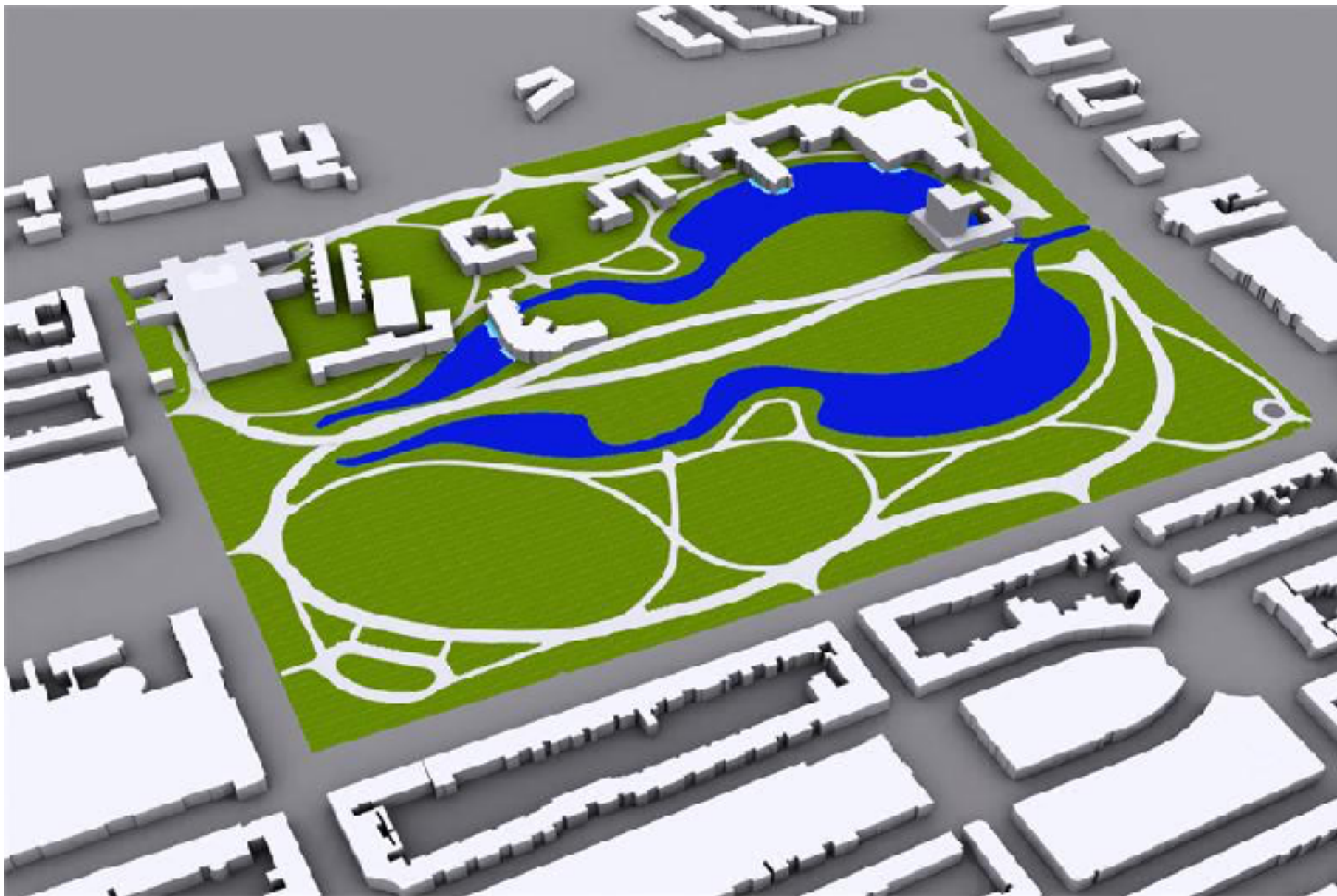
De drainage was niet verbeterd maar verslechterd. De architect had afvoergootjes verkeerd ontworpen en op de verkeerde plaats ingetekend. De capaciteit van het gemaal bleek onvoldoende.

De groenrenovatie bleek dramatisch te zijn uitgevoerd. Hele parkdelen waren voor 100% uitgerukt zodat de bodem volledig kapot was met als gevolg o.m. verminderde bodem-drainage en een geruïneerde biodiversiteit.

Het bleek dat de gemeente de planprocedure en de uitvoering ervan onvoldoende gecontroleerd had. Een ook naar de resultaten werd uitsluitend rooskleurig gekeken.

SHO trachtte over dit alles tevergeefs in contact te komen met het stadsdeel en de centrale stad, op alle niveaus. Uiteindelijk publiceerde SHO haar waarnemingen en conclusies in een zwartboek.

Verdubbeling Oosterpark na 2010

2020

Plan voor renovatie,
Buro Sant & Co

Verdubbeling Oosterpark na 2010

HC

C

De Verdubbeling van het Oosterpark

De motivatie voor de parkrenovatie was vierledig:

- ☒ ~~X~~ Achterstallig groenonderhoud
- ☒ ~~X~~ Drainageproblemen
- ☒ ✓ Aansluiting (vaak nieuwe) hotels en horeca op het park
- ☒ ✓ “Aanpassing aan de nieuwe tijd”

uitgave Zwartboek in
2019

Stand van zaken in het Oosterpark 2024

Bevindingen SHO èn deskundigen èn GGD-NL

Aantoonbaar te hoge loodwaarden in delen van het park, inclusief gedeelten waar kinderen spelen.

Er is geen integraal overzicht van de (te hoge) loodwaarden in het park.

Kinderen die in het park spelen lopen kans op loodvergiftiging wat tot IQ verlies leidt.

Er zijn geen parkdelen afgezet, noch wordt er gewaarschuwd.

Op de gazons komen mensen in contact met de bodem, vanwege de te dunne of afwezige grasmatt.

SHO blijft aandringen op:

- Waarschuwborden
- Parkbreed onderzoek naar de loodwaarden in de toplaag
- Eventuele bodemsanering waar nodig

Reactie gemeente Amsterdam

De loodwaarden in het park zijn gemiddeld aan de veilige kant.

Volgens de gemeente is het Oosterpark goed gescand op loodwaarden.

Het Oosterpark is volkomen veilig. Maar peuters dienen wel uitsluitend op de ingerichte speelplekken te spelen!

Allemaal niet nodig. Dit is paniekzaaijerij!

Op de gazons zijn mensen op de grasmatt voldoende afgeschermd van een eventueel onveilige toplaag.

Dit doen we niet, we trekken hier geen geld voor uit. SHO doet aan onnodige juridificering.

Documentatie

Visie Verdubbeling Oosterpark, 2009, Stadsdeel Oost Gemeente Amsterdam, [link](#)
Oosterpark, een Natuurhistorische verkenning, 2010, Steenhuis en Meurs, [link](#)
Milieukundig bodem- en verhardingsonderzoek ter plaatse van het Oosterpark (Verdubbeling) te Amsterdam, 2012, Stadsdeel Oost Gemeente Amsterdam, ongepubl.
Verdubbeling Oosterpark Definitief Ontwerp Fase 1 en 2, 2012, Stadsdeel Oost Gemeente Amsterdam, ongepubl.
Bestemmingsplan Oosterparkbuurt, 2013, Stadsdeel Oost Gemeente Amsterdam, [link](#)
Evaluatie Projectaanpak Oosterpark, 2016, Evaluatie Projectaanpak Oosterpark, [link](#)
Onderzoek wateroverlast Oosterpark, 2016, Stadsdeel Oost Gemeente Amsterdam, [link](#)
Aanvullend bodemonderzoek Oosterpark te Amsterdam, 2017, Stadsdeel Oost Gemeente Amsterdam, ongepubl.

Wateroverlast als gevolg van “Project Verdubbeling Oosterpark”, 2016, SHO, ongepubl.
Het Verdrongen Park. Kritische analyse van het rapport Evaluatie Projectaanpak Oosterpark, 2017, SHO, [link](#)
Zwartboek Verdubbeling Oosterpark, 2019, SHO, [link](#)
Milieukundig bodemonderzoek Oosterpark te Amsterdam, 2020, IDDS (i.o.v. SHO), ongepubl.

Facebook: <https://www.facebook.com/www.hersteloosterpark.nl/>

Site: <https://www.hersteloosterpark.nl/>

SHO: Stichting Herstel Oosterpark